

PERSPECTIVELE SECTORULUI IMM DIN REPUBLICA MOLDOVA

Ruslan MIHALACHI

Universitatea de Stat din Moldova

***Abstract.** According to statistical data for 2020 in the Republic of Moldova there are 57.2 thousand entities in the SME sector, representing about 98.6% of the total entities. With a trained staff of 316.8 thousand employees, representing 60% of the total and with 150112 million lei sales, which is 40% of the total sales for all entities. At the same time, the contribution of the SME sector to the formation of GDP is about 50%, being constantly growing for the last years. The data presented strongly emphasize the role and importance of the SME sector in the development of any modern economic system, without which sustainable growth becomes an unattainable goal. The development of small enterprises must be seen as a strong economic and social measure against poverty / unemployment, which ultimately leads to a decrease in emigration - currently the priority issue for the Republic of Moldova. Developed countries have long recognized the colossal role of small businesses in their economies and provide sophisticated support for them. The objectives of support here are to find an optimal balance between the interests of society, business and the state. State support is a decisive factor in the development of entrepreneurship in developed countries. The latter use various methods and forms of administrative, legal and economic support. All these measures require an urgent realization and within the domestic economic system, otherwise, the proposed economic, social and political objectives become unachievable.*

***Keywords:** economic growth, emigration, small and medium enterprises, unemployment.*

Conform datelor statistice pentru anul 2020 în Republica Moldova sunt 57,2 mii entități din sectorul IMM, ce reprezintă circa 98,6% din total entități. Cu un personal antrenat în număr de 316,8 mii angajați, ce reprezintă 60% din total și cu 150112 milioane lei vânzări, ceea ce constituie 40% din total vânzări pentru toate entitățile. În acelaș timp, contribuția sectorului IMM la formarea PIB-ului constituie circa 50%, fiind în constantă creștere pentru ultimii ani

Datele prezentate ne exprimă accentuat, rolul și importanța sectorului IMM în dezvoltarea oricărui sistem economic modern, fără de care creșterea durabilă devine un obiectiv nerealizabil.

Dezvoltarea întreprinderilor mici trebuie văzută ca o puternică măsură economică și socială împotriva sărăciei/șomajului ce conduce, în final, la scăderea emigrației - actualmente problema prioritară pentru Republica Moldova.

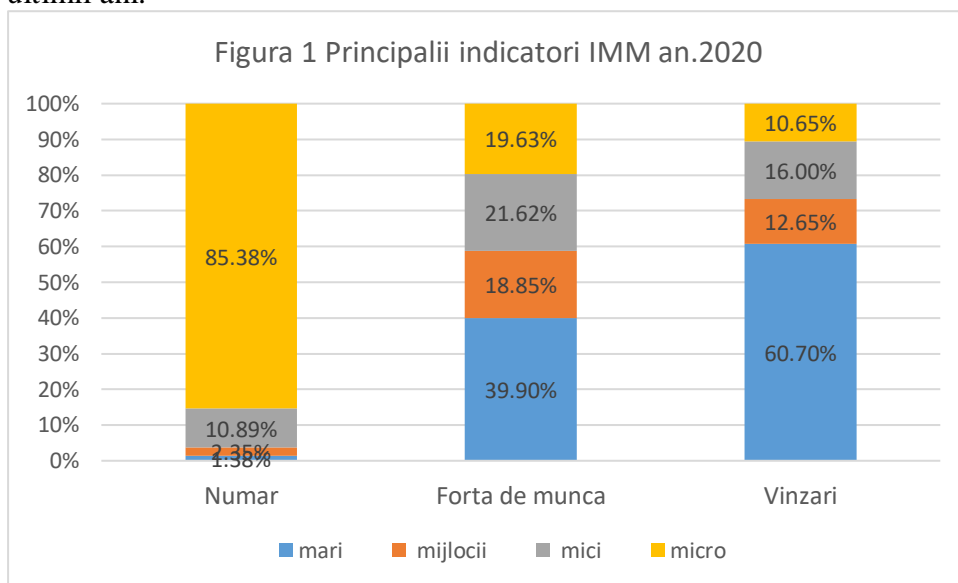
Țările dezvoltate au recunoscut de mult rolul colosal al întreprinderilor mici în economiile lor și oferă sprijin sofisticat pentru acestea. Obiectivele sprijinirii aici sunt de a

găsi un echilibru optim între interesele societății, ale afacerilor și ale statului.

Sprrijinul de stat este un factor decisiv în dezvoltarea antreprenoriatului în țările dezvoltate. Acestea din urmă utilizează diverse metode și forme de sprijin administrativ, juridic și economic. Toate aceste măsuri cer o realizare urgentă și în cadrul sistemului economic autohton, în caz contrar, obiectivele propuse de ordin economic, social și politic devin nerealizabile.

Conținutul lucrării:

Conform datelor statistice pentru anul 2020 în Republica Moldova sunt 57,2 mii entități din sectorul IMM, ce reprezintă circa 98,6% din total entități. Cu un personal antrenat în număr de 316,8 mii angajați, ce reprezintă 60% din total angajați și cu 150112 milioane lei vânzări, ceea ce este 40% din total vânzări pentru toate entitățile. În acelaș timp, contribuția sectorului IMM la formarea PIB-ului total constituie circa 50%, fiind în constantă creștere în ultimii ani.

Sursă: Biroul Național de statistica anul.2020

Datele prezentate ne exprimă accentuat, în mod cantitativ, rolul și importanța sectorului IMM în dezvoltarea sistemului economic autohton, fără de care creșterea durabilă devine un obiectiv nerealizabil.

În sectorul micilor afaceri se concentrează cea mai mare parte a resurselor naționale, care reprezintă terenul de reproducere pentru întreprinderile mijlocii și mari. La întreprinderile mici, se constată o eficiență mai mare a forței de muncă, aceste entități cu costuri mai reduse satisfac nevoile de tipuri rare de bunuri și servicii bazate pe dezvoltarea surselor locale și, în același timp, asigură mai multe locuri de muncă. În plus, dezvoltarea întreprinderilor mici este văzută ca o puternică măsură economică și socială împotriva sărăciei, șomajului, respectiv, conduce, în final, la scăderea emigrației - actualmente problema principală pentru Republica Moldova.

Țările înalt dezvoltate au recunoscut de mult rolul colosal al întreprinderilor mici în economiile lor și oferă sprijin sofisticat pentru acestea. Obiectivele sprijinirii întreprinderilor mici sunt de a găsi un echilibru optim între interesele societății, ale afacerilor și ale statului.

Sprrijinul de stat este un factor decisiv în dezvoltarea antreprenoriatului în țările industrializate. Aproape toate țările dezvoltate cu economii de piață utilizează diverse metode și forme de sprijin administrativ, juridic și economic: crearea de structuri de stat responsabile de întreprinderile mici și mijlocii; programe de asistență financiară pentru întreprinderi mici; stimulente fiscale pentru întreprinderile mici; asistență guvernamentală în obținerea comenzilor pentru firmele mici; furnizarea de asistență tehnică și de management;

reglementarea antimonopol. Toate aceste măsuri cer o realizare urgentă și în cadrul sistemului economic autohton, în caz contrar, obiectivele propuse de ordin economic, social și politic devin nerealizabile.

Multe din aceste direcții au făcut parte din Strategia de dezvoltare a IMM pentru anii 2012-2020. Prin implementarea acestei strategii guvernul și-a dorit o trecere de la modelul de dezvoltare economică, bazat pe consum, la un nou model, orientat spre exporturi, investiții și inovații.

Direcțiile prioritare ale noii strategii au fost:

- ✓ ajustarea cadrului normativ de reglementare la necesitățile dezvoltării IMM;
- ✓ îmbunătățirea accesului lor la finanțare;
- ✓ dezvoltarea capitalului uman prin promovarea competențelor și culturii antreprenoriale,
- ✓ sporirea competitivității și încurajarea spiritului inovator,
- ✓ facilitarea dezvoltării IMM în regiuni și dezvoltarea parteneriatelor în afaceri.

Trebuie de remarcat că multe rezultate, în special, în raport cu țările europene, au fost sub nivelul așteptărilor.

Totuși trebuie de remarcat progresele în reducerea reglementărilor împovărătoare, prestarea serviciilor de dezvoltare comercială pentru IMM-uri. Reformele demne de remarcat includ și consolidarea cadrului de politici pentru învățarea antreprenorială, sprijin inițial pentru tinerii antreprenori, extinderea schemei de garantare a creditelor, lărgirea serviciilor de e-guvernare și formalizarea platformei de dialog public-privat.

La capitolul asistență și consultanță realizate de ODIMM putem remarca următoarele programe:

- Acordarea serviciilor de consultanță individuale în cadrul programelor de suport în afaceri (PARE 1+1, PFA, START pentru TINERI, accesul IMM la credite bancare prin Fondul de Garantare a Creditelor, Gestiunea Eficientă a Afacerii, Femei în afaceri”
- Acordarea serviciilor de consultanță în cadrul Rețelei Incubatoarelor de Afaceri
- Acordarea serviciilor de consultanță în cadrul Programului de stat „Prima Casă”
- Programele de suport în afaceri în regiuni
- Dezvoltarea serviciilor Centrului de Consultanță și Asistență în Afaceri în regiuni

Reformele respective au fost reflectate în raportul Doing Business din 2020 al Băncii Mondiale, care clasifică Moldova pe locul 48, în creștere de pe locul 63 în 2015. Moldova are o performanță relativ bună la indicatorii inițierea unei afaceri și înregistrarea proprietății, dar are un rezultat slab la indicatorul eliberarea autorizațiilor pentru construcții (World Bank, 2019). Potrivit Indicatorului Competitivității Globale din 2019, Moldova se clasifică pe locul 86 în cadrul a 141 de țări, sistemul financiar, inclusiv finanțarea IMM-urilor (clasificat pe locul 124 și, respectiv, 93), rămânând unul dintre aspectele cele mai problematice, în pofida îmbunătățirii ușoare comparativ cu anul 2018.

Pe viitor Moldova trebuie să se axeze pe promovarea unui mediu concurențial echitabil pentru toate întreprinderile printr-o politică concurențială eficientă și un sistem judiciar transparent și independent. Rămâne de depus un efort considerabil pentru promovarea învățării antreprenoriale, inclusiv instruirea cerințelor cu privire la competențele specifice ale IMM. Internaționalizarea limitată a IMM-urilor din R. Moldova este o provocare pe termen lung, precum și un accent mai mare poate fi plasat pe valorificarea sporită a relațiilor dintre Moldova și UE.

Pe lângă aceasta, Moldova ar putea sprijini în continuare activitățile inovaționale ale IMM-urilor și tranziția acestora la economia ecologică.

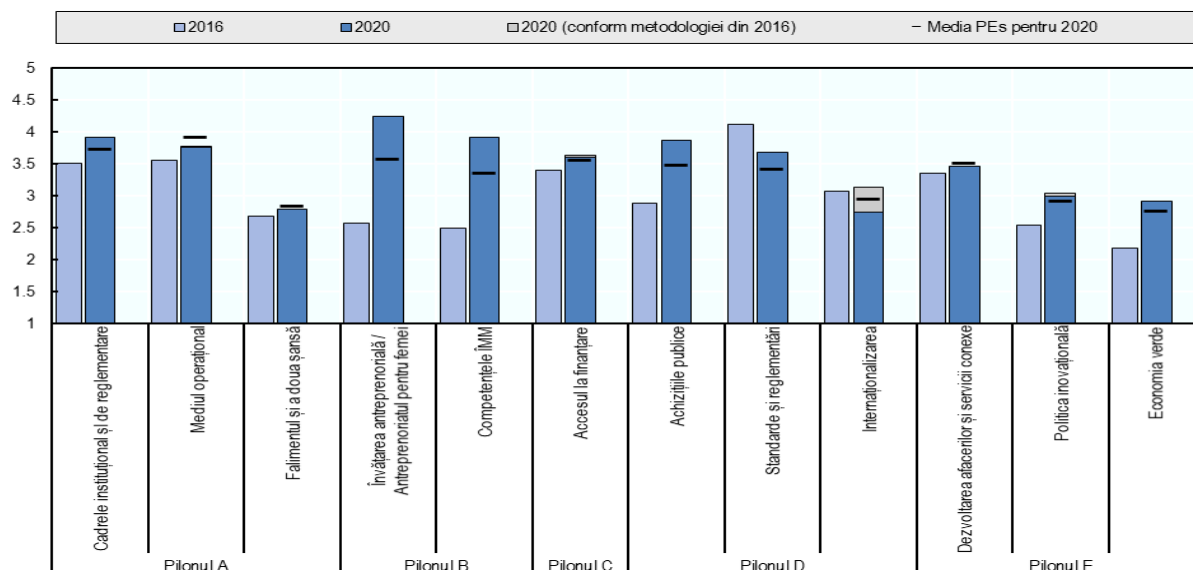

Figura 2 Scorurile Indicelui politicilor IMM pentru Moldova

Sursă: *Indicele politicilor IMM 2020 p.10*

În pofida îmbunătățirilor majore în mediul operațional atât pentru întreprinderile naționale, cât și pentru cele străine, rămân în continuare provocări structurale importante. De exemplu, emigrația masivă și sistemul educației rigid au dus la deficitul de forță de muncă calificată – unul dintre principalele obstacole pentru desfășurarea activității economice, raportat de IMM-uri. În afară de aceasta, interviurile cu membrii comunității de afaceri indică percepția acestora că nivelurile corupției sunt în continuare înalte. Moldova s-a clasat pe locul 117 din 180 de țări conform Indicelui de percepție a corupției (Transparency International, 2018). Imparțialitatea și independența instanțelor judecătorești sunt în continuare contestate de sectorul privat, ceea ce reduce dorința investitorilor de a-și extinde activitățile în Moldova. Conform Sondajelor întreprinderilor, efectuat de Banca Mondială, 27,4% dintre întreprinderile intervievate au identificat corupția ca principala constrângere, în timp ce 30,6% identifică sistemul judecătoresc drept o constrângere majoră. Valorile respective se situează considerabil mai sus de cifrele medii de 19,4% și, respectiv, 10,1% pentru Europa și Asia Centrală.

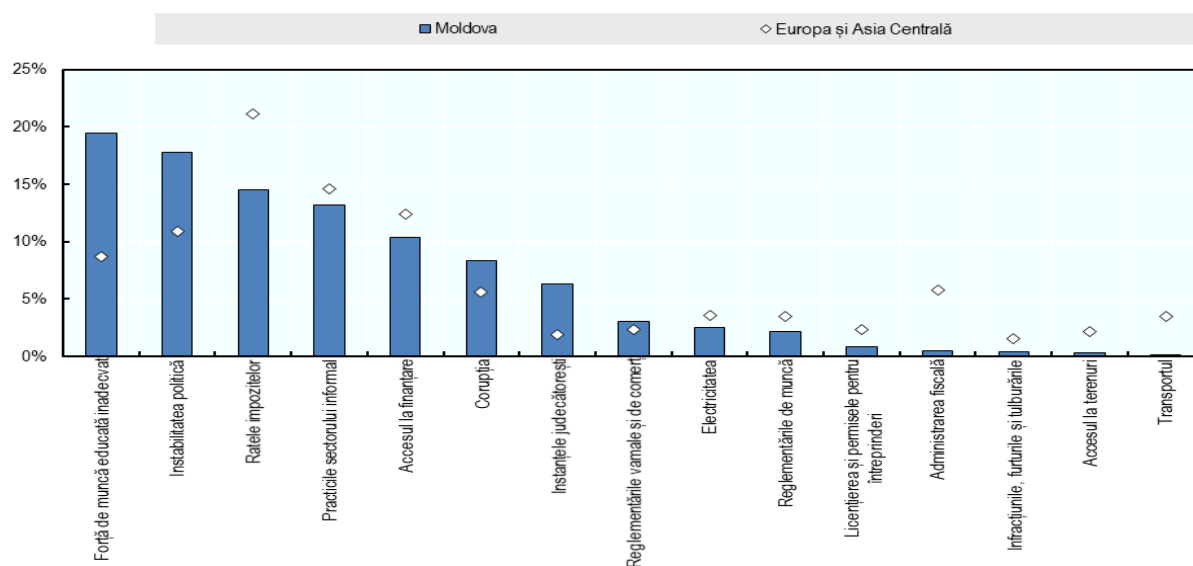

Figura 3 Constrângerile pentru mediul de afaceri în Moldova

Sursă: *Indicele politicilor IMM 2020 p.13*

Procentul întreprinderilor intervievate care consideră că un anumit obstacol pentru mediul de afaceri este cel mai important.

În ultimii ani în Republica Moldova au fost demarate un șir de proiecte cu caracter publicprivat și finanțare internațională, menite să contribuie la creșterea capacităților de inovare și competitivitate a IMM-urilor. Au fost deschise mai multe incubatoarea de afaceri, care ulterior au fost extinse pîna la crearea unei rețele. Au fost deschise parcuri industriale și efectuate studii de fezabilitate pentru extinderea regională a acestora. Această infrastructură de suport este extrem de importantă pentru IMM-uri, deoarece contribuie la o activitate eficientă a acestora, oferindu-le posibilități de lansare și extindere a afacerii. Totuși, capacitatea IMM-urilor autohtone de a face față competitivității la nivel european este încă limitată.

Moldova a întreprins anumite măsuri pentru a facilita accesul IMM-urilor la finanțare. Politicile notabile includ extinderea sistemului de înregistrare a bunurilor mobile, ceea ce a îmbunătățit ecosistemul pentru înregistrarea gajului. Consolidarea sectorului bancar a dat rezultate palpabile, investitorii internaționali revenind în țară la primele semne ale restabilirii creșterii creditelor. Sprijinul finanțării IMM-urilor depinde în mare măsură de donatori, deși extinderea Fondului de garantare a creditelor este un pas pozitiv în atenuarea riscurilor percepute ale împrumuturilor către IMM-uri.

Programele de suport pentru IMM-uri sunt oferite practic prin intermediul fiecărei bănci majore, deși tind să fie finanțate de donatori, dar și să vizeze un segment sau o activitate foarte specifică. Schemele de sprijin de stat includ și subvenții la rata dobânzii, care în general sunt considerate a fi un mecanism mai puțin durabil.

O evoluție pozitivă de la ultima evaluare este extinderea în 2018 a Fondului de garantare a creditelor, atât în termeni monetari, cât și în ceea ce privește designul și ofertele acestuia; îmbunătățirea monitorizării și evaluării Fondului ar trebui să contribuie la îmbunătățirea schemei acolo unde este cel mai necesar, în timp ce serviciile complementare de asistență și instruire urmăresc crearea unui program de sprijin holistic pentru IMM-urile considerate anterior mai puțin rentabile.

Cît primește finanțare prin intermediul sectorului de microfinanțare, realitatea a arătat că micro-finanțarea are de parcurs încă un drum foarte lung pentru a fi considerată o sursă alternativă realistă de finanțare pentru un segment mare de IMM-uri. În domeniul factoringului, există reglementare dedicată, deși aceasta ar putea fi îmbunătățită în continuare prin includerea unor elemente suplimentare, cum ar fi dispoziții privind factoringul electronic. În plus, nu sunt disponibile date statistice pentru a evalua penetrarea pe piață a acestui instrument.

În contextul actual principale măsuri care în continuare trebuie de urmat și dezvoltat sunt:

- Promovarea dezvoltării competențelor antreprenoriale;
- Facilitarea accesului IMM la finanțare;
- Sprijinirea accesului IMM la piețe;
- Sporirea competitivității IMM;
- Dezvoltarea cooperării între IMM;
- Dezvoltarea relațiilor dintre IMM, companiile mari și mediul academic;
- Dezvoltarea sistemului informațional unic pentru IMM (instruire, finanțare, piață)

În acelaș timp ca afacerile mici să devină o componentă cheie pentru creșterea economică din Republica Moldova este important de realizat:

- Creșterea numărului de IMM la 1000 locuitori; (circa 20 IMM la 1000 locuitori)
- Descentralizarea teritorială a IMM-urilor și dezvoltarea regională a acestora (60% din IMM sunt în mun. Chisinau)
- Creșterea eficienței a întreprinderilor micro. (marea parte funcționează în pierdere)
- Descentralizarea ramurală a IMM-urilor și accentuarea pe direcții inovaționale (circa 40%)

din IMM sunt în comerț, considerată non-inovatoare și nu produc valoare adăugată)
- Scoaterea IMM-urilor din zona tenebră, cu prezentarea unor inor informații oficiale - transparente și complete.

Concluzii

Practica internațională a dovedit că doar un sector puternic al afacerilor mici poate asigura o creștere economică durabilă, cât și o dezvoltare a țării în ansamblu. Și aici vorbim nu doar despre aspectele economice, ci și despre cele sociale, culturale și demografice.

În același timp, asigurarea unui sector incheșat al afacerilor mici constituie o sarcină destul de dificilă, mai ales într-o țară cu o economie de tranziție. Cu toate acestea, experiența țărilor străine poate servi ca un exemplu obiectiv al modului în care acest lucru poate fi realizat cu consecințe mai puțin dureroase.

În prezent, în țara noastră, starea afacerilor mici necesită o atenție deosebită și un sprijin permanent, însă implementarea adecvată a acestora este capabilă să rezolve o serie de probleme fundamentale ale țării noastre, în primul rând, este vorba de lupta împotriva sărăciei și a migrației în masă.

Obiectivele sprijinirii întreprinderilor mici sunt de a găsi un echilibru optim între interesele societății, ale afacerilor și ale statului. O sarcină importantă a unui astfel de sprijin este de a-i acorda un caracter investițional și inovativ, care ulterior va putea genera efecte așteptate pentru întreaga societate.

Sprijinul de stat este un factor decisiv în dezvoltarea antreprenoriatului în țările industrializate. În aceste țări sistemele de sprijin și dezvoltare a întreprinderilor mici din țările lider au intrat în faza de autoreglementare; fiind creat un sistem de bănci, fonduri, centre de inovare/ parcuri științifice care lucrează special pentru dezvoltarea afacerilor mici.

Multe din aceste realizări au fost preluate și implementate și în cadrul sistemului economic autohton. Cu toate acestea măsurile și acțiunile respective necesită o continuitate, diversificare și dezvoltare profundă în vederea obținerii rezultatelor așteptate.

Mecanismul de stimulare și susținere, în primul rând, trebuie să fie orientat spre:

- ajustarea bazei normative care va asigura dezvoltarea și implementarea programelor de creditare, împrumuturi directe și garantate, subvenții preferențiale, stimulente fiscale și alte forme de sprijin financiar și economic;
- stimularea accesului la tehnologii și inovații ce va spori calitatea și sortimentul de produse și servicii și pe viitor accesul la piețele străine
- stimularea accesului la piețele de desfacere și asigurarea unor comenzi comerciale din partea statului;
- crearea unui sistem de pregătire și recalificare a personalului;
- furnizarea de servicii de consultanță și suport informațional pentru întreprinderile mici.

Toate aceste măsuri cer o ajustare permanentă și realizare consecventă în cadrul sistemului economic autohton, așa cum ca problemele actuale de ordin economic, social și demografic să ajungă a fi soluționate.

BIBLIOGRAFIE:

1. Raport IMM BNS 2020
2. Raport Indicele Politicilor IMM 2020
3. Raport ODIMM 2019
4. Raport privind activitatea Fondului de garantare a creditelor 2020.
5. Strategia de dezvoltare IMM 2012-2020